

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie sędziego Sądu Apelacyjnego w W. X. Y.
obwinionego o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 pkt 5
ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U.
z 2024 r. poz. 334 i 1907), zwanej dalej „u.s.p.”
po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
na posiedzeniu w dniu 20 marca 2025 r.
zażalenia obrońcy obwinionego na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23
października 2024 r. sygn. akt I ZSK 4/23 o zawieszeniu postępowania
na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 22 § 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p.

postanowił

zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zawiesić
postępowanie w sprawie o sygn. akt I ZSK 4/23 do czasu
prawomocnego zakończenia postępowania karnego prowadzonego
przez Prokuraturę Krajową w sprawie o sygn. akt [...].

UZASADNIENIE

Przed Sądem Najwyższym – Izbą Odpowiedzialności Zawodowej zawisła
sprawa dyscyplinarna sędziego Sądu Apelacyjnego w W. X. Y. (sygn. akt I ZSK
4/23), obwinionego o to, że w nocy na 17 października 2021 r. w W., znajdując się
w stanie po użyciu alkoholu, wywołał awanturę domową, po czym w trakcie
interwencji funkcjonariuszy Policji, używając wulgarnego określenia, znieważył
sierżanta sztabowego A. T. podczas i w związku z wykonywaniem przez niego

obowiązków służbowych, przez co wyczerpując znamiona przestępstwa z art. 226 § 1 k.k., uchybił godności urzędu oraz naruszył zasady etyki zawodowej, określone w § 2 i 16 uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie uchwalenia zbioru zasad etyki zawodowej sędziów i asesorów sądowych, tj. o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 pkt 5 u.s.p.

Postanowieniem z dnia 6 października 2022 r. sygn. akt [...] Prokuratura Krajowa – Wydział Spraw Wewnętrznych wszczęła w tej sprawie śledztwo, zaś w dniu 4 października 2023 r. do Sądu Najwyższego – Izby Odpowiedzialności Zawodowej wpłynął wniosek o zezwolenie na pociągnięcie sędziego Sądu Apelacyjnego w W. X. Y. do odpowiedzialności karnej (sygn. akt I ZI 67/23).

Postanowieniem z dnia 23 października 2024 r. Sąd Najwyższy zawiesił postępowanie w sprawie dyscyplinarnej przeciwko sędziemu X. Y. (sygn. akt I ZSK 4/23) do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie tego sędziego do odpowiedzialności karnej, prowadzonego pod sygn. akt I ZI 67/23, tj. co do czynu odpowiadającego czynowi zarzucanemu we wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej.

Zażalenie na to postanowienie wniósł obrońca obwinionego, zaskarżając je w całości. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

1. obrazę art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, art. 14 ust. 1 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, skutkującą nienależytą obsadą sądu wydającego zaskarżone postanowienie, a wynikającą z zasiadania w jego składzie sędziego Tomasza Demendeckiego powołanego na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), przez co Sąd wydający zaskarżone postanowienie nie spełniał warunków niezawisłości, bezstronności i ustanowienia ustawą;

alternatywnie, na wypadek nieuznania trafności powyższego zarzutu:

2. mogącą mieć wpływ na treść zaskarżonego postanowienia obrazę art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. poprzez bezzasadne uznanie, że długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego Sądu Apelacyjnego w W. X. Y. w postaci toczenia się postępowania karnego w sprawie o czyn z art. 226 § 1 k.k. ustanie z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego X. Y. do odpowiedzialności karnej za ten czyn.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez właściwy, niezawisły i bezstronny sąd, ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. i określenie, że zawieszenie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego X. Y. o przewinienie dyscyplinarne z art. 107 § 1 pkt 5 u.s.p. będzie trwać do czasu prawomocnego ukończenia postępowania karnego o czyn z art. 226 § 1 k.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie okazało się zasadne w zakresie zarzutu wymienionego w pkt 2.

W niniejszej sprawie jest bezsporne, że zachodzi konieczność zawieszenia postępowania dyscyplinarnego prowadzonego przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. akt I ZSK 4/23 z uwagi na zachodzącą długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą prowadzenie postępowania. Nie ulega bowiem wątpliwości, że do tej kategorii przeszkód można zaliczyć fakt prowadzenia postępowania karnego o czyn wyczerpujący znamiona przestępstwa (będący jednocześnie czynem zakwalifikowanym w postępowaniu dyscyplinarnym jako delikt dyscyplinarny) w sytuacji, kiedy czas wydania rozstrzygnięcia w postępowaniu karnym nie jest znany (podobnie: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2023 r. sygn. akt II ZO 10/23, z dnia 15 grudnia 2023 r. sygn. akt I ZSK 9/23, z dnia 29 sierpnia 2024 r. sygn. akt I ZSK 2/24). Uwzględniając etap, na którym znajduje się obecnie postępowanie karne prowadzone przez Prokuraturę Krajową w sprawie o sygn. akt [...], nie sposób przewidzieć, kiedy dokładnie zostanie zakończone.

Co do czasu trwania tej przeszkody, rację ma skarżący, który jej ramy czasowe określa do momentu prawomocnego zakończenia postępowania karnego we wskazanej sprawie. Rozstrzygnięcie Sądu I instancji o zawieszeniu

postępowania do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie o zezwolenie na pociągnięcie sędziego X. Y. do odpowiedzialności karnej nie trafnie wiąże czas ustania tej przeszkody z chwilą uprawomocnienia się uchwały w przedmiocie pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności karnej. Ewentualne uprawomocnienie się uchwały zezwalającej niczego nie zmieniłoby w sytuacji procesowej obwinionego w postępowaniu dyscyplinarnym, które to postępowanie nadal nie mogłoby się toczyć, a przede wszystkim – na co trafnie wskazuje skarżący – postępowanie immunitetowe nie jest postępowaniem karnym, zapadające tam rozstrzygnięcie nie jest wyrokiem i nie stwierdza sprawstwa czy winy (lub ich braku) co do przestępstwa, którego dotyczy. Wynik postępowania delibacyjnego jest irrelevantny dla prowadzonego postępowania dyscyplinarnego.

Z kolei zarzut z pkt 1 zażalenia wskazujący, że wydaniu zaskarżonego orzeczenia brał udział sędzia podlegający wyłączeniu na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., a Sąd wydający to orzeczenie był nienależycie obsadzony (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.), jest pozbawiony podstaw formalnoprawnych.

Skarżący skoncentrował uzasadnienie tego zarzutu na okolicznościach związanych z powołaniem SSN Tomasza Demendeckiego na stanowisko sędziowskie, wskazując na zachodzącą jego zdaniem wadliwość jego procedury nominacyjnej, tak w sferze rozwiązań ustrojowych nadających kształt normatywny tej procedurze, jak i sferze związanej z jej przebiegiem. Należy jednak dostrzec, że zgodnie z regulacją zawartą w art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622) „okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”.

Wymowa tego unormowania jest jednoznaczna i wynika z niej, że kontestacja wydanego orzeczenia z powodów związanych z okolicznościami towarzyszącymi powołaniu sędziego wydającego określone orzeczenie na stanowisko sędziowskie nie jest dopuszczalna. Poglądu tego nie podważają ani powołane w uzasadnieniu zażalenia orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, ani szeroko cytowane w tym zażaleniu judykaty Sądu Najwyższego.

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie mają mocy powszechnie obowiązującej normy prawnej i nie wywierają skutków *erga omnes*. Mają jedynie moc wiążącą w sprawach, na tle których zostały wydane. Niezależnie od tego wskazują państwom uznającym zwierzchność tych Trybunałów na potrzebę określonego ukształtowania obowiązującego w tych państwach porządku prawnego, nie ingerując samoistnie w treść norm prawnych w tym porządku obowiązujących.

Z kolei zapatrywania prawne dotyczące wpływu potencjalnej wadliwości powołania sędziego we wskazanym wyżej trybie na prawidłowość obsady sądu zawarte w uchwale połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, utraciły swą aktualność, wobec wejścia w życie – z dniem 21 kwietnia 2020 r. – wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20. W powołanym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny uznał wspomnianą uchwałę za niezgodną z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, a także z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Skutkiem wejścia w życie powołanego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego jest utrata mocy obowiązującej aktu, którego niezgodność z normami prawnymi wyższego rzędu została stwierdzona w tym orzeczeniu (por. art. 190 ust. 3 Konstytucji).

Odnosząc się do powołanej w uzasadnieniu zażalenia uchwały Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r. I KZP 2/22, należy wskazać, że z dniem 15 lipca 2022 r., tj. z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1259), powołana uchwała utraciła aktualność wobec zmiany stanu prawnego, na tle którego została podjęta. Należy ponownie przypomnieć, że zgodnie z art. 29 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym w brzmieniu nadanym powołaną nowelizacją, okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Uchwała ta

nie ma zresztą charakteru zasady prawnej i wiązała jedynie sąd, który wystąpił z pytaniem prawnym w trybie art. 441 § 1 k.p.k.

Podobnie – jako niemające charakteru źródła prawa powszechnie obowiązującego i odnoszące skutek prawny w sprawach, w których zostały wydane – należy ocenić pozostałe, powołane w uzasadnieniu zażalenia orzeczenia Sądu Najwyższego.

Odnosząc się do uwag skarżącego dotyczących statusu Izby Odpowiedzialności Zawodowej, w ramach której orzeka SSN Tomasz Demendecki, należy przypomnieć, że utworzona z dniem 15 lipca 2022 r. na mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, Izba Odpowiedzialności Zawodowej nie charakteryzuje się podnoszonymi w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 listopada 2019 r. A.K. i in. (C 585/18, C 624/18 i C 625/18) i w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 lipca 2021 r. Komisja Europejska przeciwko Polsce (C-791/19), cechami przypisywanymi Izbie Dyscyplinarnej, czyli szczególnym stopniem autonomii organizacyjnej, kadrowej, funkcjonalnej i finansowej. Podczas prac legislacyjnych nad tą nowelizacją, opartą zresztą na propozycji legislacyjnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego prof. dr hab. Małgorzaty Gersdorf z dnia 11 listopada 2017 r., przedstawionej Prezydentowi RP w dniu 17 listopada 2017 r., podnoszono, że zmiany te miały być odpowiedzią na stwierdzone braki w funkcjonowaniu dotychczasowej odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów i asesorów, a także stanowić realizację orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w szczególności wyroku z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie Komisja Europejska przeciwko Polsce (C-791/19), w którym orzeczono, że Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, ciążących na niej na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej m.in. przez niezapewnienie niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, do której właściwości należy kontrola decyzji wydanych w postępowaniach dyscyplinarnych prowadzonych wobec sędziów. W tym kontekście warto zauważyć, że w świetle opublikowanego przez Komisję Europejską w dniu 24 lipca 2024 r. w Brukseli „Sprawozdania na temat praworządności z 2024 r. w Polsce”, wynika m.in., że „Komisja pozytywnie oceniła reformy systemu środków dyscyplinarnych mającego

zastosowanie do sędziów. W ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) Komisja stwierdziła, że Polska w zadowalającym stopniu osiągnęła dwa „nadrzędne kamienie milowe”, dotyczące wzmocnienia istotnych aspektów niezależności polskiego sądownictwa, w wyniku reformy systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów obowiązującego od czerwca 2022 r. do lutego 2024 r. W szczególności zlikwidowano Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego i zastąpiono ją **niezależną i bezstronną izbą Sądu Najwyższego**; zreformowano również system środków dyscyplinarnych i usunięto kontrowersyjne przewinienia dyscyplinarne; wszyscy sędziowie, których dotyczyły orzeczenia Izby Dyscyplinarnej, uzyskali prawo do odwołania się w ramach nowego systemu do nowej izby w jasno określonym terminie, a wszyscy sędziowie zawieszeni przez Izbę Dyscyplinarną zostali przywróceni na stanowiska. Oprócz tego polskie sądy mogą wszczynać procedury weryfikacji, czy sędzia spełnia kryteria niezawisłości wynikające z art. 19 TUE. Komisja uznała również, że Polska spełnia obecnie horyzontalny warunek podstawowy związany z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej”. W świetle przytoczonego wyżej stanowiska Komisji Europejskiej nie zachodzą jakiegokolwiek wątpliwości co do tego, że orzeczenie wydane przez SSN Tomasza Demendeckiego w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej spełnia wszystkie gwarancje konstytucyjne (art. 45 ust. 1 Konstytucji) i konwencyjne (art. 6 ust. 1 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, art. 14 ust. 1 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych) standardy niezawisłości i bezstronności, a także wymogi sądu ustawionego ustawą.

Z tych względów Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[M. T.]

[r.g.]

